

Gemeente Molenlanden
T.a.v. Raadsleden
Postbus 5
4200 AA BLESKENS GRAAF

Dordrecht, 31 oktober 2024

Onderwerp: Raadsbrief | bezuinigingsvoornemen gemeente Molenlanden
Kenmerk: 2024-067

Geachte leden van de raad,

Aanleiding

De gemeente Molenlanden heeft Bibliotheek AanZet geïnformeerd over het voornemen om op subsidies van semi-professionele organisaties geen indexering toe te passen. Daarnaast heeft de gemeente aangegeven geen gebruik te willen maken van de door het Rijk toegekende SPUK (specifieke uitkering)-gelden. Daarnaast zijn de extra rijksbijdragen voor 2025 en 2026, bedoeld voor de bibliotheek, maar niet als zodanig geormerkt, door de gemeente gelabeld als 'algemeen inzetbaar'.

Met deze brief willen we u informatie aanreiken over de impact van de bibliotheek in Molenlanden. Wij willen laten zien dat investeren in de bibliotheek rendabel is omdat het bijdraagt aan de zelfredzaamheid en participatie van mensen, en daarmee op termijn andere kosten van de gemeente beperkt. Daarnaast informeren we u over aanstaande veranderingen in landelijke, wettelijke en financiële kaders die juist gericht zijn op een versterking van de bibliotheek. Nu bezuinigen in plaats van doorontwikkelen, en later weer opnieuw moeten opbouwen is inefficiënt.

Landelijke, wettelijk en financiële kaders

De bibliotheekwetgeving wordt in 2026 uitgebreid met een zorgplicht. Hiertoe voegt het Rijk ook structureel extra middelen toe. Daarbij zal de VNG een nieuwe handreiking opstellen voor gemeenten en hun zorg voor bibliotheekvoorziening.

De vigerende Wet Stelsel Openbare Bibliotheekvoorziening (WSOB) legt als volgt de functies van een bibliotheek vast:

Een voor eenieder toegankelijke openbare bibliotheekvoorziening omvat in ieder geval de volgende functies, die bijdragen aan de persoonlijke ontwikkeling en verbetering van de maatschappelijke kansen van het algemene publiek:

- A. Ter beschikking stellen van kennis en informatie;
- B. Bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie;
- C. Bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur;
- D. Organiseren van ontmoeting en debat; en
- E. Laten kennis maken met kunst en cultuur.

Zorgplicht

Het ministerie van OCW bereidt een wetswijziging voor waarin de huidige 'bevorderingstaak' voor gemeenten wordt omgezet in een 'zorgplicht'. Gemeenten krijgen de taak om te zorgen voor een volwaardige bibliotheek voor hun inwoners. De contouren hiervan staan in de kamerbrief van 24 november 2023, waarop OCW onlangs

de actuele stand van zaken heeft toegelicht. OCW streeft naar 1 januari 2026 als ingangsdatum voor de wet. Dit betekent:

- De wet zal specifiekere zijn wat een volwaardige bibliotheek omvat aan collectie en programmering en welke openstelling met professionele bemensing daarbij hoort;
- Gemeenten moeten samen met de bibliotheek een meerjarenplan maken voor het bibliotheekwerk, waarop de provincie toezicht houdt.

Handreiking VNG

Parallel met de wetswijziging zal de VNG in samenwerking met de Vereniging van Openbare Bibliotheken een richtinggevende handreiking publiceren waarin nader wordt uitgewerkt wat nodig is om de wettelijke functies van de bibliotheek uit te voeren, waar de gemeente dus een zorgplicht voor krijgt. Het gaat dan om richtlijnen voor het aantal vestigingen (afhankelijk van inwonertal en aantal kernen), openingstijden met professionele bemensing en benodigde bedragen per inwoner (op basis van indexatie van de norm uit de VNG-handreiking uit 2003 die in 2022 is herbevestigd). Dit is geen wettelijke verplichting, maar wel het referentiekader om de wettelijke functies te kunnen vervullen.

Financiële impuls

Voor 2025 en 2026 heeft OCW in de recente septembercirculaire een financiële impuls verstrekt van € 2,95 per inwoner (met een minimumbedrag van 100.000 euro). Voor Molenlanden is dit dus ruim € 130.000 per jaar. Deze middelen worden structureel aan het gemeentefonds toegevoegd. Dit is bedoeld voor versterking van het bibliotheekwerk. Hoewel de middelen in de algemene uitkering zijn ondergebracht, zal de besteding gemonitord worden. In een nieuw bestuurlijk overleg van Rijk met gemeenten zal besproken worden of er daadwerkelijk werk wordt gemaakt van de gewenste versterking van de bibliotheken. Indien nodig zal hierover aan de Tweede Kamer gerapporteerd worden. De bedoeling is dat het bibliotheekwerk versterkt wordt met deze impuls, en niet dat er bezuinigd wordt.

Implicaties van deze landelijke kaders voor Molenlanden

Gegeven de huidige situatie is in het in Molenlanden noodzakelijk de bibliotheekvoorziening verder te ontwikkelen en erin te investeren om aan deze landelijke kaders te voldoen. In Molenlanden zijn er weliswaar veel locaties, maar qua voorzieningen en inrichting voldoen deze niet om de wettelijke functies adequaat uit te voeren. Tegelijkertijd is er de afgelopen jaren ook veel opgebouwd, bijvoorbeeld met Boekstart in de Kinderopvang en de Bibliotheek op School, waar het gelukt is alle locaties compleet aan te sluiten.

Om een impuls te geven aan de versterking van de bibliotheek heeft de gemeente samen met AanZet de SPUK-middelen aangevraagd, en toegekend gekregen. Voorwaarde voor deze rijksbijdrage is cofinanciering door de gemeente. Voor een kleine 20% van de totale gelden van de gemeente zal het Rijk ruim € 156.000 euro uitkeren, zodat een totale impuls van meer dan € 195.000 beschikbaar is voor verlenging van de bemande opening in Nieuw-Lekkerland en activiteiten voor de inwoners van Molenlanden om zo te voldoen aan het basisaanbod.

Daarnaast heeft het Rijk voor 2025 en 2026 in de septembercirculaire een extra Impuls aan het gemeentefonds toegevoegd van ruim € 130.000 voor Molenlanden, bedoeld voor versterking van de bibliotheek. OCW heeft aangegeven dat deze toevoeging na 2026 structureel wordt doorgezet, zodat er dus ook vanaf 2027 structureel extra middelen voor de bibliotheekvoorziening zijn. Zoals gezegd zal de besteding gemonitord weten, en als de middelen niet besteed worden zoals bedoeld dan heeft OCW aangegeven dat de eerste stap is om daarover in bestuurlijk overleg te gaan, en eventueel de Tweede Kamer te informeren.

Afgezien van de wettelijke verplichtingen en de financiële middelen die het Rijk bedoeld voor versterking van de bibliotheek beschikbaar stelt, is het belangrijkste wat de impact

Maatschappelijk rendement van Bibliotheek AanZet

Los van de wettelijke verplichtingen en de financiële impuls van het Rijk, willen we vooral uw aandacht vragen voor de maatschappelijke waarde van de bibliotheek. De bibliotheek AanZet draagt bij aan de zelfredzaamheid en participatie van mensen. Daarmee worden op termijn andere kosten van de gemeenten in het sociaal domein en in uitkeringen beperkt. Binnen de samenwerking in het kader van de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) zorgt de bibliotheek op informele wijze voor mogelijkheden voor mensen om basisvaardigheden op het gebied van taal, digitale media en informatie, te verwerven. Stuk voor stuk noodzakelijk om op welke manier dan ook mee te doen in de samenleving, eenzaamheid te doorbreken, uit schulden te komen, door vrijwilligerswerk bij te dragen aan de samenleving, werk te vinden of een formele opleiding te volgen. Zoals gezegd betaalt dit zich uit, maar vooral is het van maatschappelijke meerwaarde voor de betekenis en vervulling van het leven van uw inwoners.

Het voornemen niet te indexeren betekent voor de bibliotheek de facto een bezuiniging omdat de kosten voor de bibliotheek wel doorstijgen. Als tegelijkertijd de door het Rijk beschikbaar gestelde impulsen niet ten goede komen aan de bibliotheek betekent dit dat de bibliotheekvoorziening niet verder ontwikkeld kan worden, en dat de dienstverlening voor inwoners achteruit zal gaan, hetgeen maatschappelijk onwenselijk is, maar ook vanuit financieel oogpunt op termijn onverstandig. Wij hopen daarom dat u toekomstgerichte keuzes zult maken en ook gebruik zult maken van de via het Rijk beschikbare gestelde gelden voor een kwalitatieve bibliotheekvoorziening in uw gemeente.

De Bibliotheek Molenlanden: dé plek waar iedereen welkom is

De bibliotheekvoorzieningen in Molenlanden zijn dé plek waar mensen zichzelf kunnen zijn. Samen met anderen. Of ze nu willen lezen, leren, ontmoeten of op zoek zijn naar inspiratie of antwoorden; het mag allemaal. De laatste drie jaren is er een stijging in leden én in uitleningen. We zien dat de inwoners de bibliotheken steeds beter weten te vinden voor een boek, antwoord op een digitale vraag of voor een ontmoeting. Het is een (boeken)wereld waar kinderen en volwassenen zich breed kunnen oriënteren. Het verrijkt, zet aan tot denken en mooie gesprekken ontstaan in de vestigingen.

Met een totaal aantal leden van 6.662 bereiken we 15% van het totaal aantal inwoners met ons lidmaatschap. In 2023 boden we ruim 381 activiteiten aan, met in totaal 2.696 deelnemers. Vanuit de WEB-gelden Arbeidsregio Gorinchem/Molenlanden boden we ruim 346 activiteiten aan, met in totaal 1.234 deelnemers. Het totaal aantal uitleningen van onze collectie in Molenlanden is 146.663, inclusief verlengingen. Het aantal bij de jeugd lag op 61.971 en bij volwassenen op 48.127. Bij onze vestigingen in De Bibliotheek *op school* werden 41.829 materialen uitgeleend. Leden uit Molenlanden geven ons een 8.2 voor ons aanbod, onze klantvriendelijkheid en voor wat de bibliotheek voor hen betekent.

De afgelopen jaren hebben we de bibliotheekvoorziening in Molenlanden verder ontwikkeld, en er zijn nog uitdagingen. Het bibliotheekwerk in Molenlanden heeft kleine stapjes gemaakt om uiteindelijk een robuuste bibliotheek van de toekomst te kunnen zijn. De bibliotheken staan nog op grote afstand van hetgeen de zorgplicht vereist. Vanuit de Ascher-gelden (eerdere Rijkssubsidie) konden de afhaalpunten Noordeloos, Giessenburg en Arkel verder ontwikkeld worden, van afhaalpunt tot servicepunt. In 2024 is het laatste servicepunt 'Arkel' geopend, met een heus "Ontwikkelplein". De servicepunten in Bleskensgraaf, Nieuw-Lekkerland, Groot-Ammers en Nieuwpoort hebben een voldoende collectie-aanbod, de vestigingen Noordeloos, Arkel en Giessenburg nog niet. In alle servicepunten is de huisvesting niet optimaal om algemene

activiteiten, taal-digitale activiteiten en samenwerking met partners te organiseren. Helaas kunnen er niet veel activiteiten georganiseerd worden vanwege de al relatief geringe bijdrage per inwoner, en daardoor krappe bezetting.

Vanuit de vestigingen is er grote betrokkenheid van de inwoners en vrijwilligers. Alle vestigingen kunnen open dankzij deze vrijwillige inzet. Helaas wordt het steeds moeilijker om vrijwilligers te werven en is het soms al nodig om een vestiging te sluiten voor een paar uur. Zowel voor de begeleiding van deze vrijwilligers als om de wettelijke functies adequaat uit te kunnen voeren is echter openstelling met (meer) 'professionele bemensing' noodzakelijk. De VNG-handreiking zal hier richtlijnen voor geven.

Bibliotheek AanZet werkt nauw samen met de gemeente, scholen en culturele en maatschappelijke organisaties. Alle scholen hebben een "bibliotheek *op school*" (dBos) en bijna alle kinderdagverblijven hebben 'Boekstart in de Kinderopvang' (BidK). Dit is een groot goed, om met elkaar laaggeletterdheid aan te pakken, en te voorkomen.

Wat onze leden zeggen

Complimenten voor de enthousiaste, behulpzame en klantvriendelijke medewerkers van vestiging Groot Ammers!

Ik ben zeer blij met de bibliotheek in m'n buurt!!!

Ik weet dat er in de bibliotheek ook ondersteunende diensten worden geboden en hoewel ik er geen gebruik van maak vind ik het tof dat deze diensten er zijn voor mensen die dat wel nodig hebben. Ik geniet van het samen boeken uitzoeken met onze zoon van 2 jaar oud en het samen boekjes lezen of laten voorlezen. Daarnaast is er voor mezelf genoeg te kiezen uit een mooie collectie! De bibliotheek in Groot-Amers is een warme plek, waar vriendelijke mensen werken!

Fijn dat er een fysieke bibliotheek in woonplaats is.

Ik doe meestal reserveren en dat gaat erg goed. Dit serviceniveau blijven houden!

Ik ben elke week blij om naar de bieb te gaan. Jullie doen het super! Ook goed wisselend aanbod van boeken! Complimenten!

Uit Klant Tevredenheidsonderzoek 2023

Vrijwilligers en medewerkers zetten zich hier elke dag voor in. Samen met partners zorgen zij ervoor dat elke inwoner taal- en digivaardig kan worden, toegang heeft tot de juiste informatie en zich een leven lang kan ontwikkelen. Zodat iedereen kan meedoen in onze snel veranderende samenleving. Dat is ook wat gemeente Molenlanden nastreeft. Wanneer de bezuinigingen worden doorgezet, zal onze dienstverlening aan inwoners worden geraakt. Dat is maatschappelijk onwenselijk en ook in financieel opzicht voor de lange termijn onverstandig.

Graag lichten wij bovenstaande tijdens verder toe aan uw fracties.

Met vriendelijke groet,

Adjunct-directeur